

eTwinning Platformunda Türkiye'nin Ortağı Olduğu Sanat Eğitimi Projeleri

Cihan Şule KÜLÜK¹

Özlem GÖK²

Gönderim Tarihi: 04.10.2024

Yayın Tarihi: 25.12.2024

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

eTwinning, Avrupa Birliği tarafından desteklenen ve öğretmenlerin dijital platformlar üzerinden iş birliği yaparak projeler geliştirmesine olanak tanıyan bir eğitim topluluğudur. Türkiye, bu platforma 2009 yılında katılmış ve sanat eğitimi dâhil olmak üzere birçok disiplinle ilgili projeler üretmiştir. Bu çalışma, Türkiye'nin paydaşı olduğu sanat eğitimi projelerini derinlemesine inceleyerek, bu alandaki katkıları ve yenilikçi yaklaşımları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Sanat eğitimi odağında gerçekleştirilen; Ulusal Kalite Etiketli ve Avrupa Kalite Etiketli almış 38 proje, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilerek incelenmiştir. Veriler, eTwinning platformunda paylaşılan yazılı dokümanlar aracılığıyla toplanmış, betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, projelerin büyük bir kısmı disiplinler arası yaklaşımla sunulan yenilikçi öğretim teknikleri ve etkinlikler içermektedir. Sanat eğitimi projelerinin, çoğunlukla erken yaş gruplarına yönelik olduğu ve temel eğitim kademelerinde yoğunlaştığı, lise düzeyinde ise oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Özellikle çevre bilinci ve yaratıcılığın geliştirilmesine yönelik projelerin sayıca fazla olması, sanat eğitiminin disiplinler arası bir yaklaşımla ele alındığını ve eğitimin yalnızca sanatsal becerilerle sınırlı kalmayıp çevresel ve sosyal sorumluluk gibi konuları da içerdiğini göstermektedir. Ulusal Kalite Etiketli ve Avrupa Kalite Etiketli almış projelerin yüksek kalite standartlarını karşıladığı ve pandemi sürecinde çevrim içi iş birliğinin arttığı görülmüştür. Ayrıca, Türkiye'nin projelere diğer ülkelere kıyasla daha fazla üye ile katılım sağlayarak uluslararası iş birliğinde etkin bir rol oynadığı ve bu süreçte önemli katkılarda bulunduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda, sanat eğitiminin dijital platformlar aracılığıyla yaygınlaştırılmasına yönelik önemli bulgular sunan bu araştırmanın, gelecekte yapılacak araştırmalara ve alan yazınına önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: eTwinning, Sanat Eğitimi Projeleri, Görsel Sanatlar, Eğitim Projeleri, Dijital Eğitim Platformları.

Art Education Projects in which Turkey is a Partner on eTwinning Platform

Abstract

eTwinning is an educational community supported by the European Union that enables teachers to collaborate and develop projects through digital platforms. Turkey joined this platform in 2009 and has produced projects in many disciplines, including art education. This study aims to reveal the contributions and innovative approaches in this field by examining in depth the art education projects in which Turkey is a stakeholder. Thirty-eight projects with a focus on arts education that have received the National Quality Label and European Quality Label were selected and analyzed using purposive sampling method. The data were collected through written documents shared on the eTwinning platform and evaluated with descriptive analysis method. According to the findings of the study, most of the projects included innovative teaching techniques and activities presented with an interdisciplinary approach. It was observed that art education projects were mostly aimed at early age groups and concentrated at basic education levels, while

¹ Sorumlu Yazar: Cihan Şule Külük, Doçent Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye, csule82@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8088-746X

² Özlem Gök, Doçent Dr., Erciyes Üniversitesi, Türkiye, ozlemgok23@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2589-8369

they were very limited at high school level. The high number of projects, especially those aimed at developing environmental awareness and creativity, shows that arts education is handled with an interdisciplinary approach and that education is not only limited to artistic skills but also includes issues such as environmental and social responsibility. It was observed that the projects that received the National Quality Label and European Quality Label met high quality standards and that online collaboration increased during the pandemic. In addition, it was determined that Turkey played an active role in international cooperation by participating in the projects with more members compared to other countries and made significant contributions in this process. In this context, it is thought that this study, which provides important findings on the dissemination of art education through digital platforms, will make an important contribution to future research and literature.

Key Words: eTwinning, Art Education Projects, Visual Arts, Education Projects, Digital Education Platforms.

Giriş

Sanat eğitimi, bireyin kendini ifade etmesini, estetik değer yargıları geliştirmesini, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini güçlendirmesini sağlar. Ayrıca, sanata ve sanatçıya değer verme, özgün çözümler üretme ve farklı disiplinlerle iş birliği yaparak öğrenme süreçlerine katkıda bulunur. Görsel sanatlar eğitimi ise sanat eğitiminin özel bir alanını oluşturarak, resim, grafik tasarım, heykel, seramik, mimari ve tekstil gibi pek çok disiplini içerir (Alakuş ve Mercin, 2020). Ulusal Sanat Eğitimi Derneği'ne (National Art Education Association) göre, görsel sanatlar eğitimi, bireylerin estetik deneyimler edinmelerini, yaratıcı ve esnek düşünme becerileri geliştirmelerini sağlar. Bu eğitim, öğrencilere sanatı anlama ve değerlendirme yollarını sunarak, sanatsal üretim sürecinde içsel ve dışsal dünyalarını keşfetmelerine yardımcı olur. Görsel sanatlar eğitimi, bireylerin kendilerini ifade etmeleri ve toplumsal bağlamları anlamaları için önemli bir platform sunmaktadır (National Art Education Association [NAEA], 2016: 2). Kırıçoğlu'na (2002: 3) göre, görsel sanatlar resim, heykel, mimarlık, grafik sanatlar, endüstri tasarımı, uygulamalı sanatlar, sinematografi, fotoğrafı, moda tasarımı ve bilgisayar sanatı gibi geniş bir alanı kapsar. Bu dallarla ilgili olarak, okul öncesinden yükseköğretime kadar her aşamada verilen sanat eğitimi hem kuramsal hem de uygulamalı çalışmaları içermektedir. Bu bağlamda, görsel sanatlar eğitimi veya sadece sanat eğitimi terimleri, bu süreci tanımlamak için yeterlidir.

21. yüzyılın hızla değişen bilgi ekonomisi ve inovasyona dayalı yapısı, toplumların daha esnek, yenilikçi ve yaratıcı iş gücüne duyduğu ihtiyacı artırmaktadır. Bu çerçevede, sanat eğitimi, genç bireylerin ve çocukların bu yeni dünya düzenine uyum sağlamalarına yardımcı olacak temel becerilerin kazanılmasına önemli bir katkı sunmaktadır. Sanat eğitimi politikaları, yalnızca bireylerin estetik ve yaratıcı yeteneklerini geliştirmekle kalmayıp, aynı zamanda bir toplumun kültürel ve sanatsal potansiyelini daha da zenginleştirme konusunda stratejik bir öneme sahiptir. Özellikle gelişmiş ülkelerde sanat eğitimi, geleneksel yaklaşımların ötesine geçerek daha yenilikçi, özgürleştirici pedagojik yöntemlerle öğrencilere sanatın ifade gücünü keşfetme fırsatı sunmaktadır. Bu yöntemler, bireylerin yalnızca sanatsal yaratıcılıklarını artırmakla kalmayıp, aynı zamanda onların toplumsal ve çevresel farkındalıklarını da güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Bu noktada, eTwinning platformu genelde eğitime, özeldir sanat eğitimine önemli katkılar sunan bir dijital iş birliği ortamı olarak dikkat çekmektedir. Eğitimde dijital dönüşüm, özellikle son yıllarda hız kazanan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönüşüm, öğretim yöntemlerini ve öğrenme süreçlerini dönüştürerek, öğrencilerin bilgiye erişimini ve etkileşimini köklü bir şekilde değiştirmiştir. eTwinning, Avrupa'da eğitim alanında dijital iş birliğini teşvik eden bir platform olarak bu dönüşümün öncülerinden biridir. eTwinning platformu, öğretmenlerin ve öğrencilerin sanal ortamda projeler geliştirmelerine, bilgi paylaşımlarına ve yaratıcı süreçlerde iş birliği yapmalarına olanak tanımaktadır. Özellikle sanat eğitimi alanında, eTwinning platformu, farklı

kültürlerin bir araya gelmesini sağlayarak öğrencilerin sanatsal becerilerini geliştirmelerine ve çok yönlü öğrenim deneyimleri yaşamalarına katkıda bulunmaktadır. COVID-19 pandemisi, uzaktan eğitim uygulamalarının yaygınlaşmasıyla birlikte dijital platformların önemini bir kat daha artırmıştır; bu bağlamda, eTwinning, öğretmenlerin ve öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerinde etkin bir iş birliği ve iletişim ortamı sunarak eğitimdeki dijitalleşmenin temel taşlarından biri haline gelmiştir. Bu gelişmeler, sanat eğitiminin dijital çağda nasıl evrildiğine dair önemli bir perspektif sunmaktadır. Bu durum, öğrencilerin hem sanatsal becerilerini geliştirmelerine hem de dijital çağın gerektirdiği yetkinliklerle donanmalarına olanak sağlamaktadır. eTwinning, böylece eğitimin dijitalleşmesine ve sanat eğitiminin çağdaş yaklaşımlarla buluşmasına katkıda bulunan bir platform olarak öne çıkmaktadır.

Avrupa'daki okullar ve eğitimciler arasında iş birliği sağlayan bir platform olan eTwinning, Erasmus+ programı kapsamında desteklenmektedir. Platform, öğretmenlerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde çeşitli projeler yürütmelerine, öğrencileriyle birlikte çalışarak projeler geliştirmelerine olanak tanır. eTwinning, öğretmenlerin güvenli bir ortamda projelerini yürütebilecekleri TwinSpace adlı bir çevrimiçi alan sunar. Ulusal Destek Kuruluşları, kullanıcıların kayıtlarını doğrular, platformun güvenliğini sağlar ve projelere yönelik Ulusal ve Avrupa Kalite Etiketleri vererek öğretmenlerin başarılarını tanır. Platform, yalnızca projeler geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda öğretmenlere profesyonel gelişim fırsatları da sunar. Web seminerleri, çevrimiçi kurslar ve konferanslar gibi etkinlikler aracılığıyla öğretmenler mesleki becerilerini geliştirebilir ve diğer meslektaşlarıyla iletişim kurabilir. eTwinning topluluğu, bilgi paylaşımını ve eğitimde yenilikçi yaklaşımları teşvik eden binlerce öğretmen ve eğitimciden oluşur. eTwinning ayrıca öğretmenlere çeşitli konularda uzmanlaşma fırsatları sunarak, öğrenim süreçlerini daha etkili hale getirmelerine olanak sağlar. Yıllık olarak belirlenen temalar doğrultusunda yapılan etkinlikler, eğitimde kapsayıcı ve iş birliğine dayalı yaklaşımları destekler. eTwinning platformu, eğitimciler için projeler geliştirme, profesyonel olarak kendilerini geliştirme ve Avrupa çapında iş birliğini teşvik eden bir araç olarak öne çıkmaktadır (European School Education Platform [ESEP], t.y.a).

Avrupa Birliği tarafından başlatılan bir girişim olan eTwinning, okullara bilgi iletişim teknolojilerini kullanarak uluslararası projeler yapma fırsatı sunar. Bu platform, iki veya daha fazla Avrupa ülkesindeki okullar arasında uzun süreli iş birlikleri kurulmasını sağlar. Öğrenciler ve öğretmenler, kültürlerarası diyalog ve dijital becerilerin geliştirilmesine yönelik projelerde yer alarak Avrupa'nın çokkültürlü yapısını deneyimlerler. eTwinning, öğretmenlerin pedagojik yaklaşımlarını zenginleştirirken, öğrencilere 21. yüzyıl becerilerini kazandırmayı hedefler (ESEP, t.y.b).

eTwinning Kalite Etiketleri ve ödüllерinin genel amacı, öğretmenlerin ve okulların yenilikçi pedagojik yaklaşımlar geliştirmesini teşvik etmek, uluslararası iş birliğini güçlendirmek ayrıca bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde etkin kullanılmasını desteklemektir. Bu ödüller, projelerin kalitesini tanıyarak öğrenci ve öğretmenlerin daha etkin öğrenme deneyimleri yaşamalarına katkıda bulunur. eTwinning projeleri, belirli kalite standartlarını karşıladığında Ulusal Kalite Etiketleri ile ödüllendirilir. Projelerin yenilikçi pedagojik yaklaşımlar, müfredatla uyum, bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin kullanımı, ortak okullarla iş birliği ve elde edilen sonuçların net bir şekilde sergilenmesi gibi kriterleri karşılaması gerekmektedir. Bu etiketi alan projeler, ulusal düzeyde öne çıkan projeler arasına girer. Ulusal Kalite Etiketleri'ne sahip projeler, Avrupa Kalite Etiketleri için de aday olabilirler. Avrupa Kalite Etiketleri, en az iki farklı ülkeden Ulusal Kalite Etiketleri almış iki ortak okulun iş birliği yaptığı projelere verilir. Bu etiket, projelerin Avrupa düzeyinde kaliteli olduğunu ve uluslararası iş birliği, yenilikçilik ve teknoloji kullanımını açısından yüksek standartları karşıladığını gösterir (ESEP, t.y.c).

2005 yılında Avrupa Komisyonu tarafından e-öğrenme programı çerçevesinde başlatılmış olan eTwinning, 2007'de Yaşam Boyu Öğrenme Programı ile entegre edilmiştir. Avrupa'daki 31 Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenen bu platform, iletişim ve iş birliğini teşvik etmektedir. Türkiye bu eğitim platformuna, 2009 yılında katılmış ve Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü aracılığıyla destek sağlamıştır. 2009'dan bu yana elde edilen istatistikler, Türkiye'nin 44 ülke arasında proje başarısı bakımından birinci sırada yer aldığını göstermektedir. Faaliyete diğer ülkelere göre dört yıl gecikmeli katılmasına rağmen, Türkiye 2017 yılı sonu itibarıyla birçok alanda öncü veya birinci konuma gelmeyi başarmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019:7).

Türkiye, eTwinning faaliyetlerinde 43 ülke arasında hem nicel hem de nitel verilerde birinci sırada yer almaktadır. 2021 yılı itibarıyla Türkiye, eTwinning platformunda en fazla okul, öğretmen ve projeye sahip ülke olmuş; aynı zamanda Avrupa'daki okullar arasında en fazla eTwinning Okulu'na sahip olma başarısını elde etmiştir. Ülke, ayrıca çevrim içi eğitim düzenleme, kalite etiketleri kazanma ve Avrupa Komisyonu'nun raporlarında en yüksek puanı alma konularında da lider konumdadır. 2021 yılında, Türkiye eTwinning projeleri ile 13 kategorinin 9'unda ödül kazanarak önemli bir başarıya imza atmıştır (MEB, 2022: 5).

Günümüzde eTwinning, 43 ülkede 200.000'den fazla okulda 1 milyondan fazla öğretmene ulaşarak aktif bir topluluk oluşturmuştur. Erasmus+ programı kapsamında finanse edilen platform, öğretmenlere proje tasarımı, sanal gruplara katılım ve mesleki gelişim fırsatları sunmaktadır. 2022 yılında School Education Gateway ve Teacher Academy ile birlikte European School Education Platform (ESEP) altında bir araya gelmiştir. eTwinning, eğitimde yenilik, iş birliği ve iletişimi destekleyen bir metodoloji ve pedagojik yaklaşımla çalışmaktadır. Türkiye'de ise 300.000'den fazla öğretmen, bu değişim ve dönüşüm sürecine katılmak için kaydolmuştur (MEB, 2024a: 8). eTwinning'e katılımı teşvik etmek amacıyla ulusal ve uluslararası düzeyde hem yüz yüze hem de çevrim içi eğitimler düzenlenmektedir. Ayrıca, Öğretmen Bilişim Ağı ve eTwinning ESEP platformları üzerinden, nitelikli projeler yürütme, ölçme ve değerlendirme, oyunlaştırma ve yapay zekâ gibi çeşitli konularda öğretmenlerin yararlanabileceği "Kitlese Açık Çevrim İçi Kurslar" sunulmaktadır (MEB, 2024b).

Yöntem

Bu çalışma, Türkiye'nin paydaşı olduğu eTwinning platformundaki sanat eğitimi projelerini derinlemesine inceleyerek, projelerin alandaki katkılarını ve yenilikçi yaklaşımlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Nitel araştırma desenlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi benimsenmiştir. Doküman incelemesi, mevcut belgeler üzerinden veri toplamak ve analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008:188). eTwinning platformunda yer alan sanat eğitimi projelerine ait dokümanlar taranmış ve elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın evreni, örnekleme, veri toplama araçları ve analiz süreci aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Evren- Örneklem

Çalışmanın evreni; eTwinning platformunda Türkiye'nin dâhil olduğu 61182 projedir (ESEP, t.y.d). Türkiye'nin platforma dâhil olduğu 2009-2024 zaman aralığında sanat eğitimi odağında gerçekleştirilmiş; Ulusal Kalite Etiketleri ve Avrupa Kalite Etiketleri alan 38 proje ise araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu çalışmada, evreni oluşturan eTwinning platformundaki Türkiye'nin dâhil olduğu sanat eğitimi projelerinden, Ulusal Kalite Etiketleri ve Avrupa Kalite Etiketleri almayan projeler çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın örnekleme, belirli kalite standartlarını karşılayan projelere odaklanmak amacıyla amaçlı örnekleme (purposeful

sampling) yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Amaçlı örnekleme, belirli bir amaca yönelik olarak, belirli kriterlere uyan bir alt grubu seçmeyi içeren bir yöntemdir (Patton, 2002:563). Bu sayede, araştırma, sanat eğitimi alanındaki en nitelikli projelere odaklanarak daha derinlemesine bir inceleme sunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Veriler, Avrupa Birliği'nin resmi eTwinning platformundan elde edilmiştir. Araştırmanın amacına uygun olarak, eTwinning platformunda yer alan arama butonuna "sanat eğitimi" ve İngilizce karşılığı; "art education", "görsel sanatlar eğitimi" ve İngilizce karşılığı; "visual arts education" anahtar kelimeleri yazılarak arama yapılmıştır. Ayrıntılı filtreleme kısmında ise; "ülke: Türkiye", "ders: sanat" ve "kalite etiketi: "Ulusal Kalite Etiketi" ve "Avrupa Kalite Etiketi" filtrelemeleriyle, 2024 yılı ağustos ayında projeler taranmıştır. Filtreleme sonucunda ulaşılan projelerle ilgili veriler, platformdaki yazılı içeriklerden ve proje tanımlarından toplanmıştır. eTwinning platformunda Türkiye'nin 2009-2024 yılları arasındaki sanat eğitimi projeleri incelenmiştir. Doküman inceleme yöntemi kullanılarak, projelerin yazılı içeriklerine erişilmiş ve değişkenler belirlenmiştir. Bu kapsamda elde edilen veriler, araştırmanın örnekleme dahil edilen projeler üzerinden yapılandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi sürecinde, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, araştırmacının belirli bir konuda topladığı verileri, önceden belirlenmiş temalar veya başlıklar çerçevesinde özetleyerek sunmasına olanak tanır (Lambert & Lambert, 2013 :256). Araştırmada, projelerin sahip olduğu belirgin değişkenler tablolar halinde düzenlenmiş ve bu tablolar üzerinden verilerin sistematik bir şekilde analizi gerçekleştirilmiştir. Veriler, projelerin; "Ulusal Kalite Etiketi ve Avrupa Kalite Etiketi alma durumları", "Ulusal ve uluslararası ortaklıkları", "Eğitim kademeleri (yaş grupları)", "üye sayıları", "oluşturulma tarihleri", "öncelikli amaçları" ve "ilişkilendirildiği disiplin sayıları" olarak belirlenen unsurlara göre kategorize edilmiştir. Bu kategorilere göre projeler dört temel başlık altında toplanmış ve dört tablo oluşturulmuştur. Bu kategoriler çerçevesinde oluşturulan tabloların içeriği betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, her bir kategori altında proje detayları ve proje dinamikleri üzerinden yorumlanarak sunulmuştur. Yapılan analizlerde, elde edilen bulgulara dayalı olarak çeşitli çıkarımlarda bulunulmuştur.

Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada, Türkiye'nin paydaşı olduğu sanat eğitimi projeleri dört ana başlık altında incelenmiştir: 'Ulusal Kalite Etiketi Alan Türkiye'nin Yabancı Ortağı Olmayan Ulusal Sanat Eğitimi Projeleri' (5 proje), 'Ulusal Kalite Etiketi Alan Türkiye'nin Paydaşı Olduğu Uluslararası Sanat Eğitimi Projeleri' (10 proje), 'Ulusal Kalite Etiketi Alan ve Türkiye'nin En Fazla Üye ile Paydaşı Olduğu Uluslararası Sanat Eğitimi Projeleri' (13 proje), ve 'Ulusal Kalite Etiketi ve Avrupa Kalite Etiketi Alan Uluslararası Sanat Eğitimi Projeleri' (10 proje). Toplamda 38 proje analiz edilmiştir. Aşağıda yer alan tablolarda, projeler sistematik bir biçimde sunulmuş, her bir proje ayrıntılı olarak açıklanmış ve ardından proje dinamikleri üzerine yorumlar yapılmıştır. Platformda yer alan proje isimlerinin bazıları Türkçe, bazıları İngilizce ve bazıları ise her iki dilde ifade edilmiştir. Araştırmada, bu isimler eTwinning platformundaki orijinal halleriyle sunulmuş; böylece araştırmacılar ve okurlar için orijinal isimleri ile projelerin erişilebilirliği sağlanmıştır. Ayrıca projelerin içeriklerinde yer verilen disiplinler arasında 'müzik', 'dans' ve 'tiyatro' gibi sanatın alt disiplinleri ile 'sanat' disiplini bir arada sunulmuştur. Bu noktada herhangi bir kavram karmaşası oluşmaması için, eTwinning platformunda 'sanat' disiplinin doğrudan görsel sanatlar alanını temsil ettiğini vurgulamak önemlidir.

Tablo 1. Ulusal Kalite Etiketli Alan Türkiye'nin Yabancı Ortağı Olmayan Ulusal Sanat Eğitimi Projeleri

Proje	Üye Sayısı	Yaş Aralığı	Disiplin Sayısı	Oluşturma Tarihi	Projenin Öncelikli amacı
1. Proje	25	4-11	6	2019	Yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi
2. Proje	6	7-11	3	2020	Yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi
3. Proje	10	4-10	3	2020	Geri dönüşüm ve çevre bilincinin kazandırılması
4. Proje	10	7-10	4	2020	Geri dönüşüm ve çevre bilincinin kazandırılması
5. Proje	10	11-14	8	2021	Yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi

1. Proje: "Alternatif Sanat- Alternative Art" isimli proje, 4-11 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olup, sanat eğitimi aracılığıyla öğrencilerin sosyal, duygusal, zihinsel ve bedensel gelişimlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Projenin temel hedefleri arasında, yaratıcılığı artırmak, özgün düşünce yetilerini geliştirmek, estetik anlayışı güçlendirmek ve duygusal rahatlamaya katkıda bulunmak yer alır. Sanatın oyunla birleştirilmesiyle öğrencileri erken yaşta sanatla tanıştırmak planlanmıştır. Proje kapsamında resim, müzik, dans, drama gibi etkinliklerle öğrencilerin kendilerini ifade etme yollarını keşfetmeleri hedeflenmiştir. 2019 yılında Türkiye'den 25 üyenin katılımıyla başlayan bu proje, eTwinning platformunda kapalı konumda olup, Ulusal Kalite Etiketli almıştır ancak Avrupa Kalite Etiketli almamıştır. Proje kapsamında ele alınan disiplinler; beden eğitimi, doğa bilimleri, müzik, çevre eğitimi, drama ve sanat olarak belirtilmiştir. Bu bağlamda, proje, disiplinler arası bir yaklaşımla öğrencilerin farklı alanlardaki bilgi ve becerilerini sanat eğitimi aracılığıyla bütüncül bir şekilde geliştirmeyi hedeflemektedir (ESEP, t.y.d).

2. Proje: "Sanattan Zanaate" isimli proje, 7-11 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olup, sanat eğitimi üzerinden yaratıcılık ve ıraksak düşünmenin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Projede, her öğrencinin kişisel gelişimi ve eğilimleri doğrultusunda yönlendirilmesine önem verilmiştir. Sanat eğitiminin temel amaçları arasında, öğrencilerin görme, arama, sorma, deneme yapma ve sonuçlandırma becerilerini geliştirmek yer alır. Bu bağlamda, sanat eğitiminin, eğitimin her kademesinde öğrencilerin öğrenmesine büyük katkı sağladığı vurgulanmıştır. Projede, yaratıcılığın beyinle ilişkisi göz önünde bulundurularak, ders kazanımlarını sanatsal etkinliklerle öğrencilere kazandırmak öncelikli hedef olarak belirlenmiştir. 2020 yılında Türkiye'den 6 üyenin katılımıyla başlamış olan bu proje, eTwinning platformunda kapalı konumda olup, Ulusal Kalite Etiketli almıştır ancak Avrupa Kalite Etiketli almamıştır. Projede ele alınan disiplinler, ilkökul müfredatı kapsamında; teknoloji, bilişim ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

3. Proje: "Sanatta Buluşalım" isimli proje, 4-10 yaş aralığındaki okul öncesi ve ilkökul çağı öğrencilerine yönelik olup, farklı materyaller kullanarak sanat çalışmalarını yapmayı amaçlamaktadır. Proje, öğrencilerin çevrelerinde kolayca bulabilecekleri nesnelere (örneğin çakıl taşı, deniz kabuğu, ağaç kabuğu, ağaç dalları, çam kozalağı, soda şişeleri) sanatsal eserlere dönüştürmeleri üzerine kuruludur. Aylık çalışmalar şeklinde yürütülmesi planlanan bu proje, sanat eğitimi ve yaratıcılık eğitiminin yanı sıra geri dönüşüm bilincini de öğrencilere aşılarmayı hedeflemektedir. Proje, materyalin ne olduğundan çok, bu materyalin nasıl bir sanatsal dönüşüme uğrayacağına odaklanmaktadır. Türkiye'den 10 üyesi olan ve 2020 yılında başlayan bu proje, eTwinning platformunda aktif konumda olup, Ulusal Kalite Etiketli almıştır ancak Avrupa Kalite Etiketli

almamıştır. Projede ele alınan disiplinler; ilkökul müfredatı ve çapraz müfredat kapsamında, çevre eğitimi, ekonomi ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

4. Proje: “Sanata Minik Dokunuşlar/ Small Touches to Art” isimli projede yaş aralığı 7-10 olarak belirtilmiştir. Bu projede, bireylerin kendilerini çizgilerle, renklerle, biçimlerle ifade ederek algısal yetilerini geliştirmeleri, zihinsel yetilerini görsel biçimlerle ifade edebilmeleri ve kendilerini özgürce ortaya koyabilmeleri amaçlanmıştır. Öğrencilerin sanatsal yollarla kendilerini ifade edebilen, görmeyi ve sorgulamayı bilen, sanatsal kavramlar üzerinden sentez kurabilen ve kültürel yönden donanımlı bireyler olarak yetişmeleri hedeflenmiştir. Doğaya atılan malzemelerle yapılacak çalışmalara ve geri dönüşümün önemine dikkat çekilmiştir. Görsel sanatlar, resim ve sanat konularını içeren bu proje, Türkiye’den 10 üyenin katılımıyla 2020 yılında başlamış ve eTwinning platformunda kapalı konumdadır. Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamış olan bu projede ele alınan disiplinler; ilkökul müfredatı ve çapraz müfredat kapsamında, müzik, kültür tarihi, çevre eğitimi ve sanattır (ESEP, t.y.d).

5. Proje: “Kültürel Geçmiş-İzm” isimli proje, 11-14 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olup, sanat eğitiminin akademik, kültürel ve kişisel gelişim üzerindeki birleştirici gücünü vurgulamaktadır. Projenin temel amacı, öğrencilerin sanat aracılığıyla estetik duygu, yaratıcılık ve eleştirel düşünme gibi yeteneklerini geliştirmelerine olanak tanımak ve bu yeteneklerin farkına varmalarını sağlamaktır. Ayrıca, antik kentlerin tarihi ve bu kentlerin bulunduğu bölgelerin incelenmesi yoluyla kültürel mirasların tanıtılması hedeflenmiştir. 2021 yılında Türkiye’den 10 üye ile başlatılan proje, eTwinning platformunda kapalı konumda olup, Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Projede ele alınan disiplinler, çapraz müfredat kapsamında; sanat, teknoloji, doğa bilimleri, bilişim, kültür tarihi, tarih, coğrafya ve yabancı diller olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

Tablo 1, “Ulusal Kalite Etiketini alan ve Türkiye’nin yabancı ortağı olmayan ulusal sanat eğitimi projelerini içermektedir. Yalnızca Türkiye’deki okullarla iş birliği içinde yürütülen bu 5 projede, uluslararası ortak bulunmamakta ve Türkiye’nin sanat eğitimi alanındaki çalışmaları öne çıkarmaktadır. Projelerin üye sayıları 6 ile 25 arasında değişiklik göstermektedir. En geniş katılıma sahip projede 25 üye yer alırken, en az katılım gösteren projede 6 üye bulunmaktadır. Yaş aralıklarına bakıldığında, projelerin ağırlıklı olarak 4-14 yaş aralığında değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Özellikle okul öncesi, ilkökul ve ortaokul düzeyindeki öğrencilere yönelik projeler öne çıkmaktadır. Beş projeden ikisi 4-11 yaş grubuna, yani okul öncesi ve ilkökul düzeyindeki öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Diğer iki proje ise 7-11 yaş grubunu kapsamakta olup yalnızca ilkökul öğrencilerine, diğer bir proje ise 11-14 yaş aralığındaki ortaokul öğrencilerine yöneliktir. Lise düzeyine yönelik herhangi bir proje bulunmamaktadır. Lise düzeyine yönelik projelerin bulunmaması, bu projelerin daha çok erken yaş gruplarına yönelik olduğunu ve temel eğitim kademelerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Disiplin sayısının proje bazında 3 ile 8 arasında değişmesi, bazı projelerin çok disiplinli bir yapıda olduğunu gösteriyor. Örneğin, “Kültürel Geçmiş-İzm” projesi, 8 farklı disiplinle ilişkilendirilmiş, bu da projede geniş bir öğrenme alanı olduğunu ve öğrencilerin farklı alanlarda bilgi ve beceri kazanmalarını sağladığını gösteriyor. Diğer projelerde ise disiplin sayıları genellikle daha sınırlı tutulmuş, bu da odaklanılan konuya göre değişiklik göstermektedir. Sanat ve çevre bilincinin entegre edildiği projelerde daha az disiplin kullanılmıştır. Disiplin çeşitliliği projelerin içeriğine zenginlik katarken, sanatsal ve kültürel faaliyetlerin farklı açılardan ele alınmasına olanak tanımaktadır. Projelerin oluşturulma tarihlerine bakıldığında, 2019 ve 2021 yılları arasında planlandıkları görülmektedir. Özellikle 2020 yılında başlatılan projeler pandeminin etkisiyle çevrim içi eğitim ve sanat çalışmalarına yönelmiş olabilir. Bu dönem, eğitimde dijitalleşmenin arttığı bir dönem olarak değerlendirilebilir.

Tablo 2. Ulusal Kalite Etiketini Alan Türkiye'nin Paydaşı Olduğu Uluslararası Sanat Eğitimi Projeleri

Proje	Üye Sayısı	Yaş Aralığı	Disiplin Sayısı	Oluşturma Tarihi	Projenin Öncelikli amacı
6. Proje	2	7-14	5	2010	Sanatın diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesinin öğretilmesi
7. Proje	10	6-17	11	2015	Çevre bilinci ve kültürel çeşitliliğe ilişkin duyarlılığın kazandırılması
8. Proje	59	5-10	6	2016	Sanatın diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesinin öğretilmesi
9. Proje	29	3-7	1	2016	Kültürel mirasın öğretilmesi
10. Proje	7	3-6	4	2016	Doğayı koruma ve çevre bilincinin kazandırılması
11. Proje	123	5-12	4	2017	Doğayı koruma ve çevre bilincinin kazandırılması
12. Proje	57	7-11	6	2020	Yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi
13. Proje	23	12-15	11	2020	Sosyal becerilerin geliştirilmesi
14. Proje	3	14-19	3	2022	Doğayı koruma ve çevre bilincinin kazandırılması
15. Proje	33	6-12	2	2024	Yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi

6. Proje: "Art is Education" isimli proje, 7-14 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olup, sanat ile diğer disiplinler arasındaki ilişkileri konu almaktadır. Proje, sanat eğitiminin öğrencilerin özsaygı ve öz güveni üzerindeki etkilerini araştırmakta ve görsel sanatların bilim ile nasıl ilişkili olduğunu, diğer disiplinlerle nasıl entegre edildiğini öğretmeyi amaçlamaktadır. Letonya'dan 1 ve Türkiye'den 1 olmak üzere toplamda 2 üyesi bulunan proje, 2010 yılında başlatılmıştır ve eTwinning platformunda kapalı konumdadır. Proje, Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Projede ele alınan disiplinler, ilköğretim müfredatı kapsamında; psikoloji, matematik/geometri, çevre eğitimi, drama ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

7. Proje: "Environment Surrounding Us as a Challenge and Responsibility" projesi, 6-17 yaş grubuna yönelik olarak, çevreye ilgi ve çevre koruma konusunda farkındalık, anlayış ve sorumluluk geliştirmeyi hedeflemiştir. Proje, modern öğretim yöntemleri ve teknolojik araçlar kullanarak yabancı dil öğrenimini desteklemeyi, Avrupa kimliğinin sosyal, kültürel ve dilsel çeşitliliklerini anlamayı amaçlamaktadır. Hırvatistan'dan 2, İspanya'dan 2, Yunanistan'dan 2, Letonya'dan 1, Polonya'dan 1, Türkiye'den 1 ve Çekya'dan 1 olmak üzere toplam 10 üyesi bulunan proje, 2015 yılında başlamış ve eTwinning platformunda aktiftir. Ulusal Kalite Etiketini almış, ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Projede ele alınan disiplinler, ilköğretim müfredatı kapsamında; teknoloji, sosyal bilgiler, doğa bilimleri, müzik, bilişim, kültür tarihi, coğrafya, yabancı diller, Avrupa çalışmaları, çevre eğitimi ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

8. Proje: "Little Prince, Antoine de Saint-Exupéry" isimli proje, 5-10 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olup, kitabı sevdirmeyi, dostluk, sevgi ve özsaygı gibi değerleri yaşatmayı ve gezegenleri tanıtmayı amaçlamaktadır. Proje, tiyatro oyunu ve performans etkinliklerini içermektedir. Sanat eğitimi kapsamında görsel sanatlar, müzik ve tiyatro gibi alanlarda çeşitli etkinlikler gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Projenin yürütme süreci, kitaba giriş, gezegenler üzerine araştırmalar, doğaçlama ve dramatizasyonlar ayrıca müzikal performans hazırlıklarını

kapsamaktadır. 2016 yılında başlamış olan proje, Romanya'dan 47, Türkiye'den 7, İspanya'dan 2, Yunanistan'dan 1, İtalya'dan 1 olmak üzere toplam 59 üye ile eTwinning platformunda kapalı konumda bulunmaktadır. Proje, Ulusal Kalite Etiketini almış, ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Projede ele alınan disiplinler, çapraz müfredat kapsamında; müzik, etik, çevre eğitimi, drama, astronomi ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

9. Proje: "Magical Christmas Gift" isimli proje, 3-7 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olup, sanat eğitimi kapsamında, Noel Bayramı (St. Christmas) etkinliklerine odaklanmıştır. 2016 yılında başlamış olan proje, Romanya'dan 16, Türkiye'den 4, Polonya'dan 3, Bulgaristan'dan 3, Yunanistan'dan 2 ve Litvanya'dan 1 olmak üzere toplam 29 üye ile eTwinning platformunda kapalı konumda olup etkinliğini sonlandırmıştır. Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Proje kapsamında ele alınan disiplin; sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

10. Proje: "Zoo" isimli proje, 3-6 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olup, okul öncesi eğitim konularına bütünsel bir yaklaşım benimsemektedir. Projenin temel hedefi, öğrencilere doğa ve sanat eğitimi ile yazı öncesi beceriler kazandırmaktır. Bu kapsamda, öğrencilerin egzotik hayvanları, onların alışkanlıklarını ve beslenme tercihlerini öğrenmeleri amaçlanmıştır. Ayrıca, öğrencilere sözlü veya karikatür bilmeceyi oluşturmayı öğretmek de hedeflenmiştir. Polonya'dan 2, Türkiye'den 1, Arnavutluk'tan 1, Yunanistan'dan 1, Slovakya'dan 1 ve Çekya'dan 1 olmak üzere toplam 7 üyesi bulunan proje, 2016 yılında başlamış olup eTwinning platformunda kapalı konumdadır. Ulusal Kalite Etiketini almış, ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Proje kapsamında ele alınan disiplinler; doğa bilimleri, matematik/geometri, çevre eğitimi ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

11. Proje: "Draw a Picture of the Future" projesi, 5-12 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olup, onların duygularını, düşüncelerini ve hayallerini çizim yoluyla ifade etmelerini amaçlamaktadır. Sanat eğitimi, öğrencilerin çevreyi farklı yorumlamalarına, kültürel ve bireysel özelliklerini resimlerinde yansıtmalarına olanak tanır. Proje, hayal gücünü kullanmayı, el becerilerini geliştirmeyi ve sanata duyarlılığı artırarak geleceği tasarlama konusunda ilham vermeyi hedeflemektedir. 2017 yılında başlatılan proje, Tunus'tan 21, Türkiye'den 19, Arnavutluk'tan 13, Gürcistan'dan 13, Ukrayna'dan 11, Bosna-Hersek'ten 9, İtalya'dan 5, Azerbaycan'dan 4, Romanya'dan 4, Moldova Cumhuriyeti'nden 4, Yunanistan'dan 3, Sırbistan'dan 3, Polonya'dan 3, Hırvatistan'dan 2, Macaristan'dan 2, Norveç'ten 1, Birleşik Krallık'tan 1, Portekiz'den 1, Finlandiya'dan 1, İspanya'dan 1, Almanya'dan 1 ve Danimarka'dan 1 olmak üzere toplam 123 üyeye sahiptir. Proje, eTwinning platformunda kapalı konumda olup, Ulusal Kalite Etiketini almış, ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Projede ele alınan disiplinler, ilköğretim müfredatı kapsamında; doğa bilimleri, coğrafya, çevre eğitimi ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

12. Proje: "Power of Art" isimli proje, 7-11 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olup, erken yaşta sanat eğitiminin öğrencilerin kendini ifade etme, özgün düşünme, yaratıcılık, iletişim ve öz güven becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Proje, uluslararası bir kapsamda kültürel etkileşimi teşvik etmeyi ve 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir. 2020 yılında başlatılan proje, Azerbaycan'dan 12, Türkiye'den 9, Portekiz'den 8, Hırvatistan'dan 5, Romanya'dan 4, Ukrayna'dan 3, İspanya'dan 2, Yunanistan'dan 2, Arnavutluk'tan 2, Kuzey Makedonya'dan 2, Belçika'dan 1, Bosna-Hersek'ten 1, İtalya'dan 1, Moldova Cumhuriyeti'nden 1, Polonya'dan 1, Sırbistan'dan 1, Birleşik Krallık'tan 1 ve Litvanya'dan 1 olmak üzere toplam 57 üyesi bulunmaktadır. eTwinning platformunda kapalı konumda olan bu proje, Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Projede yer verilen disiplinler; ilköğretim müfredatı kapsamında, teknoloji, müzik, bilişim, kültür tarihi, drama ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

13. Proje: “Mała Rzeczy Youth Club- Actively and Creatively” isimli proje, 12-15 yaş aralığındaki öğrenciler ve gençlere yönelik olup, özel eğitim ihtiyaçları olan bireylerin ve ilkokul gençliğinin eğitim, sağlık ve sosyal becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Proje, müzik ve sanat gibi ilgi alanlarını, eğitim ve çeşitli becerilerle birleştirerek, çok disiplinli yaklaşımlar sunmaktadır. Bu kapsamda, çeşitli derslerde ve ders dışı etkinliklerde yürütülmesi planlanmaktadır. 2020 yılında başlatılan proje, Polonya’dan 10, Türkiye’den 7, Hırvatistan’dan 2, Kuzey Makedonya’dan 2, Ermenistan’dan 1 ve Gürcistan’dan 1 olmak üzere toplam 23 üyesi bulunmaktadır. eTwinning platformunda kapalı konumda olup, Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Projede ele alınan disiplinler, ilkokul müfredatı ve çapraz müfredat kapsamında; teknoloji, sosyal bilgiler/sosyoloji, beden eğitimi, doğa bilimleri, müzik, matematik/geometri, sağlık çalışmaları, yabancı diller, çevre eğitimi, vatandaşlık ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

14. Proje: “Building Bridges Through Arts” isimli proje, 14-19 yaş aralığındaki bireyler için sanat ile çevre arasındaki ilişkiyi güçlendirmeyi ve çevre dostu tutumları teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Proje, çevre ve iklim değişikliği ile mücadele konularını ön planda tutarak, çevre dostu sanat eğitimi etkinlikleri geliştirmiştir. Bu kapsamda, çevre dostu sanat etkinlikleri el kitabı, öğrenci deneyimleri makalesi, çevresel farkındalık yaratmayı amaçlayan masa oyunu ve fotoğraf albümü hazırlanmış ve Padlet üzerinde paylaşılmıştır. Proje kapsamında yerel orman temizliği, geri dönüşüm etkinlikleri ve çevre dostu sanat atölyeleri düzenlenmiştir. 2022 yılında başlayan proje, Türkiye’den 1, Romanya’dan 1 ve Polonya’dan 1 olmak üzere toplam 3 üye ile eTwinning platformunda aktif konumdadır. Ulusal Kalite Etiketini almış, ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Proje kapsamında ele alınan disiplinler; sanat ve çevre eğitimi olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

15. Proje: “Let’s Make Art” isimli proje, 6-12 yaş aralığındaki öğrenciler için yürütülen bir sanat etkinlikleri sürecidir. Proje, öğrencilerin okulda sanat etkinlikleri aracılığıyla kendilerini geliştirmelerini, dersleri eğlenceli hale getirmelerini ve yaratıcı düşünceler üretmelerini hedeflemektedir. Bu süreç, öğrencilerin sosyal ilişkilerini güçlendirmeyi, iş birliği ve yardımlaşmayı teşvik etmeyi, doğruyu seçip ifade etmeyi ve üretkenliği desteklemeyi amaçlamaktadır. Romanya’dan 15, Türkiye’den 10, Kuzey Makedonya’dan 3, Polonya’dan 1, Portekiz’den 1, Çekya’dan 1, Litvanya’dan 1 ve Bulgaristan’dan 1 olmak üzere toplam 33 üyesi olan proje, eTwinning platformunda aktif konumdadır. Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Projede ele alınan disiplinler, ilkokul müfredatı ve çapraz müfredat kapsamında; sanat ve teknoloji olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

Tablo 2, “Ulusal Kalite Etiketini alan Türkiye’nin paydaşı olduğu 10 farklı sanat eğitimi projesini” içermekte olup, uluslararası bağlamda çeşitli ülkelerden okulların iş birliği ile yürütülmüştür. Projelerde üye sayıları, 2 ile 123 arasında değişiklik göstermektedir. En fazla üye sayısına sahip proje 123 üye ile öne çıkarken, en az üye sayısına sahip projeler ise sadece 2 üyeden oluşmaktadır. Projelerin yaş aralıkları ise 3 yaşından 19 yaşına kadar değişmektedir. Bu, projelerin çeşitli yaş gruplarındaki öğrenciler ve gençler için tasarlandığını ve geniş bir hedef kitlesi olduğunu gösterir. Özellikle okul öncesi (3-6 yaş) ve ilköğretim (6-13 yaş) yaş aralıklarına hitap eden projeler daha yaygındır. Lise çağındaki gençler (14-19 yaş) ise daha az temsil edilmektedir. Projelerdeki disiplin sayıları 1 ile 11 arasında değişiklik göstermektedir. En yüksek disiplin sayısına sahip projede 11 disiplin yer alırken, yalnızca bir projede 1 disipline yer verilmiştir. Bu, projelerin eğitim içeriğinde ne kadar çeşitli konulara yer verdiğini ve farklı disiplinlerin entegre edilerek geniş bir eğitim deneyimi sunma eğiliminde olduğunu gösterir. Projeler, 2010 ile 2024 yılları arasında oluşturulmuştur. eTwinning platformunun bilinirliğinin artması ve öğretmenlerin web 2.0 araçlarını öğrenerek projelere daha aktif katılım göstermesi, yıllara göre proje sayısındaki artışı desteklemiş olabilir. Bu, platformun gelişimi ve öğretmenlerin artan ilgisinin projeler üzerindeki etkisini yansıtır. Projelerin öncelikli amaçları arasında “doğa ve çevre bilincinin geliştirilmesi”

önemli bir tema olarak öne çıkmaktadır ve bu yaklaşım, 4 projede belirgin şekilde yer almaktadır. “Yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi” amacı 2 projede vurgulanırken “sanatın diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesinin öğretilmesi” amacı da yine 2 projede ele alınmıştır. Kültürel mirasın öğretilmesi ve sosyal becerilerin geliştirilmesi, sırasıyla 1 projede öncelikli hedef olarak belirlenmiştir. Bu dağılım, projelerin hem çevresel ve toplumsal sorumluluk konularına odaklandığını hem de eğitimde yaratıcı ve kültürel yaklaşımları teşvik ettiğini göstermektedir. Projeler, geniş üye sayıları ve çeşitli disiplinlerle eğitimde kapsamlı bir yaklaşım sunduğu gibi, çevre bilinci ve yaratıcı düşünme gibi önemli konulara odaklanarak uluslararası düzeyde eğitim kalitesini artırmayı hedeflemektedir. eTwinning platformunun artan bilinirliği ve öğretmenlerin proje katılımındaki artış, bu projelerin uluslararası alanda daha geniş bir etki alanı oluşturmasını sağlamaktadır.

Tablo 3. Ulusal Kalite Etiket Alan ve Türkiye'nin En Fazla Üye ile Paydaşı Olduğu Uluslararası Sanat Eğitimi Projeleri

Proje	Üye Sayısı	Yaş Aralığı	Disiplin Sayısı	Oluşturma Tarihi	Projenin Öncelikli amacı
16. Proje	6	9-15	5	2015	Drama ile sanatsal ifade becerilerinin geliştirilmesi
17. Proje	17	3-6	1	2019	Yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi
18. Proje	13	12-17	2	2020	Toplumsal farkındalık oluşturulması
19. Proje	27	12-15	8	2020	Yenilikçi öğretim yöntemlerinin uygulanması
20. Proje	6	6-12	11	2020	Sanat yoluyla değerler eğitiminin sağlanması
21. Proje	34	7-11	5	2020	Yaratıcı düşünme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi
22. Proje	12	4-11	2	2021	Yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi
23. Proje	33	4-11	5	2021	Yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi
24. Proje	11	4-6	1	2023	Sanatsal ve psikomotor becerilerini geliştirmek
25. Proje	4	4-10	2	2024	Yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi
26. Proje	11	4-8	4	2024	Yaratıcı düşünme ve sosyal becerilerinin geliştirilmesi
27. Proje	15	4-8	4	2024	Doğayı koruma ve çevre bilincinin kazandırılması
28. Proje	24	3-6	4	2024	Yaratıcı düşünme ve sosyal becerilerinin geliştirilmesi

16. Proje: "Drama ile Görsel Sanat Eğitimi" isimli proje, 9-15 yaş aralığındaki öğrenciler için geliştirilmiştir. Proje, görsel sanatlar derslerinde drama yönteminin kullanımını amaçlamaktadır. Türkiye'den 4, Hırvatistan'dan 2 üye olmak üzere toplam 6 üyesi bulunan proje, 2015 yılında başlamış ve eTwinning platformunda etkinliğini sonlandırarak kapalı duruma geçmiştir. Proje, Ulusal Kalite Etiket almış ancak Avrupa Kalite Etiket almamıştır. Proje kapsamında ele alınan disiplinler; kültür tarihi, tarih, çevre eğitimi, drama ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

17. Proje: "Minik Ellerin Renkli Dünyası" isimli proje, 3-6 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak hazırlanmıştır. Projede, okul öncesi dönemde sanat eğitiminin, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmede kritik bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. Sanatın tüm dallarının müzik, tiyatro, drama, görsel sanatlar olmak üzere bu eğitim seviyesinde düşünülmesi, planlanması ve uygulanması hedeflenmektedir. Öğrencilerin entelektüel, sosyal ve duygusal yeteneklerini geliştirmeleri için sanat etkinliklerinin bir araç olarak kullanılması amaçlanmıştır. Türkiye'den 16, Azerbaycan'dan 1 üye olmak üzere toplam olarak 17 üyesi olan ve 2019 yılında başlatılan bu proje, eTwinning platformunda aktif konumdadır. Proje, Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Proje kapsamında ele alınan disiplinler; sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

18. Proje: "Her Yerde Sanat" isimli proje, 12-17 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Uzaktan eğitim döneminde, öğrencilerle yapılan çalışmalarda kullanılan "fanus" gibi metaforlar, öğrencilerin yaşadığı sınırlılık hissini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, sanatın her yerde var olmasının, öğrencilere ilham vermesi ve toplumsal farkındalık oluşturması hedeflenmiştir. Projenin temel amacı, sanatı erişilebilir kılmaktır. Evde, sokakta, bahçede düzenlenecek etkinliklerle, izleyicilerin günlük yaşamlarında karşılaşılabilecekleri sanat alanları yaratılması amaçlanmıştır. Ayrıca, sağlıklı bir toplum için zihinsel ve ruhsal sağlığın sanat yoluyla desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda, sanatın yaygınlaştırılması ve sanat eğitiminin önemini kavratılması hedeflenmiştir. Türkiye'den 10, Kuzey Makedonya'dan 2, Bosna Hersek'ten 1 üye olmak üzere toplam 13 üyesi bulunan ve 2020 yılında başlatılan bu proje, eTwinning platformunda kapalı konumda olup, etkinliğini sonlandırmıştır. Proje, Ulusal Kalite Etiketini almış, ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Proje kapsamında ele alınan disiplinler; sanat ve çevre eğitimi olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

19. Proje: "The New World Shaped with Art" isimli proje, 12-15 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Hızla gelişen teknoloji ve değişen yaşam tarzları karşısında, okullarda verilen sanat eğitimine yenilikçi öğretim teknikleri ve çeşitli etkinlikler eklemeyi hedeflemiştir. Proje kapsamında, gelişen yeni dünyada farklı sanatsal çalışmalar ve yöntemlere odaklanmak amaçlanmıştır. Türkiye'den 10, Romanya'dan 7, Polonya'dan 4, İtalya'dan 1, Gürcistan'dan 1, Ukrayna'dan 1, Sırbistan'dan 1, Portekiz'den 1 ve Arnavutluk'tan 1 üye olmak üzere toplam 27 üyesi bulunan bu proje, 2020 yılında başlatılmış olup, eTwinning platformunda kapalı konumda etkinliğini sonlandırmıştır. Proje, Ulusal Kalite Etiketini almış, ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Projede ele alınan disiplinler, çapraz müfredat kapsamında; psikoloji, müzik, bilişim, kültür tarihi, Avrupa çalışmaları, etik, astronomi ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

20. Proje: "Value the Colors (Renge Değer Kat)" isimli proje, 6-12 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Projede, sanatın bireylerin duygularını bilinçli ve isteyerek başkalarına aktarmasının bir aracı olarak nasıl kullanıldığı vurgulanmıştır. Tarih boyunca sanat, toplumların sosyoekonomik yapısını, kültürel mirasını ve değerlerini ifade etmede önemli bir rol oynamıştır. Bu bağlamda, projede değerler eğitiminin sanat eğitimi ile entegre edilmesi ve bu entegrasyonun öğrenciler üzerinde olumlu etkiler yaratması hedeflenmiştir. Öğrencilerin, değerler eğitimini sanat alanında renk kavramı ile anlamlandırmaları amaçlanmış ve bu sayede değerler eğitimi hakkında kalıcı öğrenmenin sağlanabileceği düşünülmüştür. Türkiye'den 5, Almanya'dan 1 üye olmak üzere toplam 6 üyesi bulunan bu proje, 2020 yılında başlamış olup eTwinning platformunda kapalı konumda etkinliğini sonlandırmıştır. Proje, Ulusal Kalite Etiketini almış, ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Projede ele alınan disiplinler, ilköğretim müfredatı ve çapraz müfredat kapsamında; din, felsefe/mantık, müzik, bilişim, kültür tarihi, tarih, etik, çevre eğitimi, drama, vatandaşlık ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

21. Proje: “Art Club” isimli proje, 7-11 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Bu proje, sanat eğitiminin erken yaşta öğrencilerin kendilerini ifade etme, özgün düşünme, yaratıcılık, iletişim ve öz güven becerilerini geliştirmedeki rolünü vurgulamaktadır. Uluslararası bir proje olan “Art Club”, kültürel etkileşimi teşvik etmeyi ve 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye’den 10, Azerbaycan’dan 9, Arnavutluk’tan 2, Belçika’dan 1, Moldova’dan 1, Slovenya’dan 1, Bosna-Hersek’ten 1, Yunanistan’dan 1, Ukrayna’dan 1, İtalya’dan 1, Gürcistan’dan 1, Polonya’dan 1, Romanya’dan 1, Kuzey Makedonya’dan 1, Hırvatistan’dan 1, Portekiz’den 1 olmak üzere toplam 34 üye ile 2020 yılında başlamış olan bu proje, eTwinning platformunda kapalı konumda etkinliğini sonlandırmıştır. Proje, Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Projede ele alınan disiplinler, çapraz müfredat kapsamında; müzik, bilişim, kültür tarihi, drama ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

22. Proje: “Miniklerin Sanat Karnavalı” isimli proje, 4-11 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Yaratıcılık, her bireyde farklı seviyelerde bulunan bir özelliktir ve öğrencilerin yaratıcılığının en üst düzeye ulaşabilmesi için okul ortamında gerekli fırsatlar sağlanmalıdır. Okul öncesi ve ilköğretimde sanat ile eğitimin birleştirilmesi, öğrencilerin yaratıcılığının geliştirilmesi, yaparak-yaşayarak öğrenmelerinin teşvik edilmesi, öğrencinin bütünsel gelişiminin desteklenmesi ve görsel sanatla estetik duygusunun ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Bu proje, öğrencilerin özel yeteneklerinin keşfedilmesine yardımcı olmayı ve doğrudan zihinsel gelişimlerine katkı sağlamayı öncelemektedir. Türkiye’den 10, Azerbaycan’dan 2 olmak üzere toplam 12 üye ile 2021 yılında başlamış olan bu proje, eTwinning platformunda aktif konumdadır. Proje, Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Proje kapsamında ele alınan disiplinler; müzik ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

23. Proje: “Çocuk ve Sanat & Children and Art” isimli proje, 4-11 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Bu projede, erken yaşta sanat eğitimi ile öğrencilerin sosyal, duygusal, zihinsel ve bedensel gelişimlerinin desteklenmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, yaratıcılıklarını artırmak, özgün düşünce ve estetik anlayışlarını geliştirmek, empati kurmalarını ve duygusal olarak rahatlamalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Öğrencilere, resim, müzik, dans, sinema, yapı mimarisi, tiyatro, fotoğrafçılık ve drama gibi sanat dallarını tanıtarak, onların hangi alanın daha zevkli olduğunu keşfetmeleri ve yeteneklerini geliştirmeleri öncelenmektedir. Proje, her ay uzman kişileri davet ederek sanat dalları hakkında bilgi sunmayı ve öğrencilerin meslekleri tanımalarını amaçlamaktadır. Türkiye’den 10, Azerbaycan’dan 8, Romanya’dan 6, Polonya’dan 2, Arnavutluk’tan 2, Gürcistan’dan 1, Ukrayna’dan 1, Bulgaristan’dan 1, Tunus’tan 1, Kuzey Makedonya’dan 1 olmak üzere toplam 33 üye ile 2021 yılında başlamış bu proje, halen eTwinning platformunda aktif konumda görünmektedir. Proje, Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Projede ele alınan disiplinler, çapraz müfredat kapsamında; müzik, yabancı diller, çevre eğitimi, drama ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

24. Proje: “Learning to Draw- Easy and Fun! I Edition” isimli proje, 4-6 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak çizim yapmayı öğretmeyi amaçlamaktadır. Bu program, öğrencilerin yaratıcı becerilerini geliştirirken eğlenceli bir öğrenme deneyimi sunar ve çizim süreci aracılığıyla bilişsel ve fiziksel becerilerini destekler. Öğrenciler, renkleri, nesne isimlerini, şekilleri ve kompozisyon prensiplerini öğrenirken, el kaslarını geliştirir ve yazmaya hazırlanır. Projede, çizim yapmayı öğrenme aşamalarını içeren çalışma sayfaları sunulmuş olup Türkiye’den 5, İtalya’dan 3, Romanya’dan 2, Polonya’dan 1 olmak üzere toplam 11 üye bulunmaktadır. 2023 yılında başlayan proje, eTwinning platformunda aktif konumdadır ve Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Proje kapsamında ele alınan disiplin; sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

25. Proje: “Ben o ülkenin ressamı olsam” / “If I were the painter of that country” isimli proje, 4-10 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Bu projede, okul öncesi dönem öğrencilerinin sanat eğitimi yoluyla yaratıcılıklarını geliştirmeleri, kendilerini ifade etme becerilerini artırmaları ve farklı tekniklerle resim, dans, müzik gibi yöntemlerle iletişim kurmaları hedeflenmektedir. Ayrıca, öğrencilerin farklı kültürleri ve kendi kültürlerini tanımaları amaçlanmaktadır. Türkiye’den 3 ve Litvanya’dan 1 olmak üzere toplam 4 üye ile 2024 yılında başlamış olan bu proje, eTwinning platformunda aktif konumda olup Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Proje kapsamında ele alınan disiplinler; sanat ve coğrafya olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

26. Proje: “Towards The Future with Traditions” isimli proje, 4-8 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak geleneksel oyunlar ve aktiviteler aracılığıyla ekran kullanımını azaltmayı amaçlamaktadır. Proje, ebeveynler arasında farkındalık yaratmayı, öğrencileri yaşlarına uygun gruplarda sosyalleştirmeyi ve okul-aile iş birliğini desteklemeyi hedeflemektedir. Ayrıca Proje geleneksel oyunlar ve aktivitelerle öğrencilerin somut deneyimler kazanmasını sağlayarak hayal güçlerini, problem çözme yetilerini ve 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye’den 10 ve İspanya’dan 1 olmak üzere toplam 11 üye ile 2024 yılında başlayan proje, eTwinning platformunda aktif konumdadır. Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Proje kapsamında ele alınan disiplinler; sanat, yaratıcı drama, el sanatları ve pedagoji olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

27. Proje: “Four Elements And Nature” isimli proje, 4-8 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak, Aristoteles’in dört element fikrinden ilham alarak tasarlanmıştır. Proje, canlılar için dört elementin önemini vurgulamayı ve bu öğelerin hayatımızdaki rolünü keşfetmeyi amaçlar. Öğrencilerin merak duygusunu uyandırarak disiplinler arası etkinliklerle yeni bilgiler ve beceriler kazanmalarını hedefler. Sanat, gözlem, drama ve bilimsel aktivitelerle bilişsel ve duyuşsal becerilerin gelişimini destekler. Türkiye’den 6, Gürcistan’dan 3, Romanya’dan 3, Yunanistan’dan 2 ve Slovakya’dan 1 olmak üzere toplam 15 üye ile 2024 yılında başlayan proje, eTwinning platformunda aktif konumdadır. Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Projede ele alınan disiplinler, okul öncesi müfredatı kapsamında; sanat, drama, çevre eğitimi ve doğa bilimleri olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

28. Proje: “What Does the Puppet Tell Us? Design and Play” isimli proje, 3-6 yaş aralığındaki okul öncesi dönemdeki öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Proje, öğrencilerin dil, sosyal-duyuşsal, bilişsel, motor ve öz bakım becerilerini desteklemeyi amaçlar. Kuklalar kullanılarak uygulanan bu sanat eğitimi projesi, öğrencilerin yaratıcılıklarını, duygusal farkındalıklarını, kendini ifade etme ve iletişim becerilerini geliştirmeyi hedefler. Öğrencilerin çeşitli disiplinlerin entegre olduğu, ortak ürün çalışmaları ve iş birliği gerektiren, farklı malzemelerle kukla tasarımı ve Web 2.0 araçları ile etkileşimli oyunlar, gibi eğitim etkinliklerine katılmaları sağlanmıştır. Türkiye’den 9, Yunanistan’dan 7, Romanya’dan 5, Malta’dan 2, Bulgaristan’dan 1 olmak üzere toplam 24 üye ile 2024 yılında başlayan proje, eTwinning platformunda aktif konumdadır. Ulusal Kalite Etiketini almış ancak Avrupa Kalite Etiketini almamıştır. Projede ele alınan disiplinler, okul öncesi müfredat kapsamında; sanat, matematik/geometri, müzik ve teknoloji olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

Tablo 3, “Türkiye'nin en fazla üye ile paydaşı olduğu uluslararası sanat eğitimi projelerini” göstermektedir. Bu 13 projede, Türkiye'nin büyük bir temsil oranına sahip olduğu dikkat çekmektedir. Örneğin, bir projede Türkiye'den 10 üye bulunurken, diğer ülkelerden toplamda 24 üye bulunmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin projelere güçlü bir katkıda bulunduğunu ve uluslararası iş birliği açısından merkezi bir rol oynadığını gösterir. Türkiye'nin projelerdeki yüksek üye sayısı, ülkenin sanat eğitimi alanındaki katkısını ve projelerin uluslararası düzeydeki etkisini yansıtır.

Projelerdeki yüksek üye sayıları, genellikle 4-11 yaş aralığındaki öğrenciler ve gençler için tasarlanmış projeleri kapsamaktadır. Bu projeler genellikle yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve çevre bilincinin kazandırılması gibi öncelikli amaçlara sahiptir. Tablo 3'te yer alan projelerde üye sayıları 4 ile 34 arasında değişiklik göstermektedir. En fazla üye sayısına sahip proje 34 üye ile öne çıkarken, en az üye sayısına sahip projeler ise yalnızca 4 üyeden oluşmaktadır. Yaş aralıkları ise 3 yaşından 17 yaşına kadar geniş bir yelpazeyi kapsar. Bu projeler genellikle 4-11 yaş aralığındaki öğrencilere odaklanmakta olup, okul öncesi ve ilkokul kademesindeki yaş gruplarını hedef almaktadır. Ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik proje sayısı, okulöncesi ve ilkokul öğrencilerine yönelik proje sayısından daha azdır. Projelerin disiplin sayıları 1 ile 11 arasında değişmektedir. En yüksek disiplin sayısına sahip projeler 11 disiplin ile dikkat çekerken, diğer projelerde bu sayı daha düşüktür. Projelerin oluşturulma tarihleri 2015 ile 2024 yılları arasında değişmektedir ve özellikle 2020 yılı birçok projenin oluşturulduğu bir dönem olarak öne çıkmaktadır. Bu, pandemi döneminde çevrimiçi ve uzaktan eğitim projelerine olan ilginin artmış olabileceğini gösterebilir. Pandeminin başlangıcı, öğretmenlerin ve öğrencilerin çevrimiçi platformlara ve Web 2.0 araçlarına adaptasyonunu artırmış olabilir. Projelerin öncelikli amaçları arasında yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi, doğayı koruma ve çevre bilincinin kazandırılması, toplumsal farkındalık oluşturulması ve değerler eğitimi sağlanması gibi çeşitli hedefler bulunmaktadır. Yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi, 7 projede öncelikli amaç olarak belirtilmiştir. Doğayı koruma ve çevre bilincinin kazandırılması ise 2 projede öne çıkmaktadır. Toplumsal farkındalık oluşturulması ve değerler eğitimi sağlanması gibi diğer amaçlar da projelerde yer almaktadır. Yaratıcı düşünme becerileri, projelerde genel olarak baskın bir amaç olarak belirlenmiştir ve sanat eğitiminin bu alandaki rolünü vurgular.

Tablo 4. Ulusal Kalite Etiketleri ve Avrupa Kalite Etiketleri Alan Uluslararası Sanat Eğitimi Projeleri

Proje	Üye Sayısı	Yaş Aralığı	Disiplin Sayısı	Oluşturma Tarihi	Projenin Öncelikli amacı
29. Proje	13	3-6	4	2021	Yaratıcı düşünme ve sosyal becerilerinin geliştirilmesi
30. Proje	13	3-6	3	2021	Yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi
31. Proje	22	3-6	1	2021	İletişim becerilerinin ve kültürel farkındalığın geliştirilmesi
32. Proje	17	11-19	2	2021	İletişim becerilerinin geliştirilmesi
33. Proje	15	6-11	5	2022	Sanatsal becerilerin ve teknoloji kullanımının geliştirilmesi
34. Proje	12	7-20+	1	2022	Zihinsel, fiziksel, dilsel, sosyal ve duygusal gelişimlerin desteklenmesi
35. Proje	9	4-12	3	2022	Yaratıcı düşünme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi
36. Proje	8	12-19	7	2022	İletişim becerilerinin geliştirilmesi
37. Proje	12	4-8	1	2023	Yaratıcı düşünme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi
38. Proje	13	6-12	3	2023	Yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi

29. Proje: “Storytelling Canvas” isimli proje, 3-6 yaş aralığındaki okul öncesi öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Proje, öğrencilerin yaratıcılığını ve hayal gücünü geliştirmek amacıyla sanatın çeşitli biçimlerini deneyimlemelerini sağlar. Öğrencilerin, hikâyeye anlatımı, müzik, drama ve

hareket gibi sanatsal aktiviteler aracılığıyla kendilerini ifade etme yollarını keşfetmeleri amaçlanmıştır. Proje, sözel ve sözel olmayan iletişim yöntemleriyle sanat eserlerini algılamayı ve bu eserlerle duygularını, düşüncelerini ifade etmeyi amaçlar. 2021 yılında başlayan ve Yunanistan'dan 4, Romanya'dan 2, Slovakya'dan 2, Çekya'dan 2, Türkiye'den 1, İspanya'dan 1, Polonya'dan 1 olmak üzere toplam 13 üyesi olan proje, eTwinning platformunda aktif konumdadır ve Ulusal Kalite Etiketini ile Avrupa Kalite Etiketini almıştır. Proje kapsamında ele alınan disiplinler; müzik, yabancı diller, drama ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

30. Proje: “Art Academy” isimli proje, 3-6 yaş aralığındaki okul öncesi öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Proje, öğrencilerin görsel düşünme becerilerini geliştirmeyi ve sanat eğitimi aracılığıyla yaratım süreçlerini yönlendirmeyi hedefler. Sanat eğitimi, öğrencilerin görmesini, araştırmasını, sormasını ve denemesini teşvik eder, fikir üretimini ve bu fikirleri somut malzemelerle ürün haline getirmelerini sağlar. 2021 yılında başlayan ve Türkiye'den 8, Estonya'dan 3, Letonya'dan 1, Romanya'dan 1 olmak üzere toplam 13 üyesi olan proje, eTwinning platformunda aktif konumdadır. Ulusal Kalite Etiketini ve Avrupa Kalite Etiketini almıştır. Proje kapsamında ele alınan disiplinler; müzik, drama ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

31. Proje: “Childish Art” isimli proje, 3-6 yaş aralığındaki okul öncesi öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Bu proje, öğrencilerin kendini tanımasını, başkalarıyla iş birliği yapabilmesini, kültürel farkındalık geliştirmesini ve müzik, hareket, dans, resim gibi sanatlar aracılığıyla etkili iletişim kurabilmesini amaçlar. Ayrıca, motor beceriler, çok boyutlu düşünme, problem çözme, estetik ve yaratıcılık yeteneklerini geliştirmeyi hedefler. 2021 yılında başlayan ve Türkiye'den 10, Polonya'dan 4, Malta'dan 3, İtalya'dan 2, Romanya'dan 1, Fransa'dan 1, Litvanya'dan 1 olmak üzere toplam 22 üyesi olan proje, eTwinning platformunda aktif konumdadır. Ulusal Kalite Etiketini ve Avrupa Kalite Etiketini almıştır. Proje kapsamında ele alınan disiplin; sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

32. Proje: “Picasso of Autism” isimli proje, 11-19 yaş aralığındaki otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Proje, otizmli öğrencilerin sanat aracılığıyla kendilerini ifade edebilmelerini desteklemeyi amaçlar. Ünlü ressam Georgia O’Keeffe’in “Renkler ve şekillerle, başka türlü ifade edemediğim şeyleri -kelimelerle ifade edemediğim şeyleri söyleyebildim” ifadesinden yola çıkılarak, öğrencilerin duygularını ve düşüncelerini Picasso’nun kübik çizim tarzını kullanarak ifade etmeleri sağlamak amaçlanmıştır. Ayrıca proje süresince, katılımcılar motor beceriler, dikkat süresi ve diğer alanlarda desteklenmiştir. 2021 yılında başlayan proje, Türkiye'den 10, Romanya'dan 6 ve Polonya'dan 1 olmak üzere toplam 17 üyesiyle eTwinning platformunda aktif konumda bulunmaktadır. Ulusal Kalite Etiketini ve Avrupa Kalite Etiketini almıştır. Projede ele alınan disiplinler, çapraz müfredat kapsamında; kültür tarihi ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

33. Proje: “My Art My Lines” isimli proje, 6-11 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Çizginin sanatın temeli olduğu gerçeğinden hareketle proje, sanat eğitimini çevrim içi ve yüz yüze yöntemlerle sunar. Öğrenciler, çevrim içi eğitimle resim tekniklerini öğrenir ve bu bilgileri evde ve okulda uygularlar. Ayrıca, Web2 araçları kullanılarak çeşitli çalışmalar yapılır. 2022 yılında başlayan proje, Türkiye'den 10, Romanya'dan 4 ve Arnavutluk'tan 1 olmak üzere toplam 15 üyesiyle eTwinning platformunda kapalı konumdadır. Ulusal Kalite Etiketini ve Avrupa Kalite Etiketini almıştır. Projede ele alınan disiplinler, ilkökul müfredatı kapsamında; medya eğitimi, matematik/geometri, bilişim, kültür tarihi ve sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

34. Proje: “The Power of Art in Special Education” isimli proje, 7-20+ yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Sanat eğitiminin özel eğitim alanındaki rolü, resim, müzik ve drama gibi sanatsal faaliyetlerin öğrencilerin ve gençlerin gelişim üzerindeki olumlu etkilerini vurgulamaktadır. Bu proje, özel eğitim sınıflarında resim, müzik ve drama etkinlikleri kullanarak

öğrencilerin zihinsel, fiziksel, dilsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. 2022 yılında başlayan proje, Türkiye'den 8, Polonya'dan 3 ve Sırbistan'dan 3 olmak üzere toplam 12 üyesi ile eTwinning platformunda aktif konumdadır. Ulusal Kalite Etiketini ve Avrupa Kalite Etiketini alan bu proje kapsamında ele alınan disiplin; sanat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

35. Proje: "Sanatın Minik Yorumcuları / Little Interpreters of Art" isimli projede yaş aralığı 4-12 olarak belirtilmiştir. Projede, öğrencilerin sanatsal etkinliklerle kendilerini ifade etmeleri teşvik edilerek sanatı, onların çevre ve insanlar arasındaki estetik ilişkiyi anlamalarına yardımcı olacak bir araç olarak kullanmaları öncelenmektedir. Sanat eğitimi, öğrencilerin yaratıcı yeteneklerini geliştirmelerine ve kültürel birikimlerini oluşturmalarına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Proje, öğretmenlerin öğrencilere çeşitli görseller sunarak ve farklı malzemeleri kullanarak yaratıcı ifade fırsatları sağlamalarını vurgulamaktadır. Türkiye'den 7, İspanya'dan 1, Romanya'dan 1 olmak üzere toplam 9 üyesi olan ve 2022 yılında başlamış olan bu proje eTwinning platformunda kapalı konumdadır. Ulusal Kalite Etiketini ve Avrupa Kalite Etiketini alan bu proje kapsamında ele alınan disiplinler; sanat, sanat tarihi ve kültür tarihi olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

36. Proje: "eTwinning Geocaching" isimli proje, 12-19 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Proje, arazi yönelimi, kültürel miras ve tarihi miras değerlerine odaklanmaktadır. Temel olarak, proje partneri öğrenciler arasında gerçek bir bağlantı ve dostluk kurmak amaçlanmıştır. Öğrencilerin bilgi ve deneyimlerini paylaşarak dil ve iletişim becerilerini geliştirmeleri öngörülmüştür. Projede, öğrencilerin çeşitli konuları tartışmaları, uzlaşma sağlamaları ve ekip çalışması becerilerini geliştirmeleri hedeflenmiştir; öğretmenlerin ise bu süreçte öğrenci çalışmalarını izleyip koordinatör rolü üstlenmeleri planlanmıştır. Polonya'dan 3, Türkiye'den 2, Ukrayna'dan 1, Portekiz'den 1 ve İtalya'dan 1 olmak üzere toplam 8 üyesi bulunan proje, 2022 yılında başlamış ve eTwinning platformunda aktif konumdadır. Ulusal Kalite Etiketini ve Avrupa Kalite Etiketini almıştır. Projede ele alınan disiplinler, çapraz müfredat kapsamında; sanat, Avrupa çalışmaları, yabancı diller, coğrafya, tarih, bilişim, dil ve edebiyat olarak belirtilmiştir (ESEP, t.y.d).

37. Proje: "Art on My Brush" projesi, 4-8 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Sanat eğitimi yoluyla öğrencilerin kendini tanıması, iş birliği yapması, kültürel farkındalık kazanması ve etkili iletişim becerilerini geliştirmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, motor beceriler ve yaratıcılığın teşvik edilmesi hedeflenmektedir. Öğrencilere çeşitli kültürlerden ressamları tanıtarak estetik ve yaratıcılık becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir. 2023 yılında başlayan proje, Türkiye'den 10 ve Romanya'dan 2 olmak üzere toplam 12 üye ile eTwinning platformunda aktiftir. Proje, Ulusal Kalite Etiketini ve Avrupa Kalite Etiketini almıştır. Projede ele alınan disiplin olarak, ilköğretim ve okul öncesi müfredatı kapsamında; sanat alanına odaklanmaktadır (ESEP, t.y.d).

38. Proje: "I Look at the World Through Eyes of an Artist" projesi, 6-12 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik olarak tasarlanmıştır. Sanat, toplumsal dengeyi koruyan bir mekanizma olarak kabul edilir; bu anlayıştan yola çıkarak proje, öğrencilerin yaratıcılık ve yetenek gelişiminde sanatın ne denli önemli olduğunu vurgular. Projenin amacı, ilköğretim öğrencilerine sanat eğitiminin fiziksel süreçlerin ötesinde yaratıcılığı nasıl desteklediğini anlatmak ve zorlukları yaratıcı çözümlerle aşmalarını teşvik etmektir. 2023 yılında başlayan proje, Türkiye'den 9 ve Romanya'dan 4 olmak üzere toplam 13 üye ile eTwinning platformunda aktiftir. Proje, Ulusal Kalite Etiketini ve Avrupa Kalite Etiketini almış olup, ilköğretim müfredatı kapsamında; sanat, çevre eğitimi ve doğa bilimleri disiplinlerine odaklanmaktadır (ESEP, t.y.d).

Tablo 4'te sunulan sanat eğitimi projeleri hem Ulusal Kalite Etiketini hem de Avrupa Kalite Etiketini almış uluslararası projelerdir. Bu iki ödülün birden alınması, projelerin yüksek kalite standartlarına ulaştığını ve uluslararası düzeyde kabul gördüğünü gösterir. Toplamda 10 proje yer almakta olup, bu projeler yaş aralığı, üye sayısı, disiplin sayısı ve öncelikli amaçlar açısından çeşitlilik

göstermektedir. Projelerdeki üye sayıları 8 ile 22 arasında değişiklik göstermektedir. En fazla üye sayısına sahip proje 22 üye ile öne çıkarken, en az üye sayısına sahip projeler ise 8 üyeden oluşmaktadır. Projelerin yaş aralıkları ise 3 yaşından 20 yaşına kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bu durum, projelerin çeşitli yaş gruplarındaki öğrenciler için tasarlandığını ve geniş bir hedef kitlesine hitap ettiğini gösterir. Projelerin yaş aralıklarına göre dağılımına bakıldığında, özellikle okul öncesi dönem (3-6 yaş) öğrencilerine dönük hazırlanmış projelerin sayısının diğerlerine oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Bu, okul öncesi öğrenciler için yaratıcı düşünme, sosyal beceriler ve iletişim becerilerinin geliştirilmesine yönelik güçlü bir vurgu yapıldığını gösterir. Projelerin daha çok Türk eğitim sisteminin “temel eğitim” basamağını oluşturan okul öncesi eğitim kurumları, ilkokullar ve ortaokullara yönelik olarak tasarlandığı, lise düzeyine yönelik projelerin ise diğerlerine oranla daha az sayıda olduğu görülmektedir. Projelerde yer verilen disiplin sayısı 1 ile 11 arasında değişkenlik göstermektedir. Bu geniş disiplin yelpazesi, projelerin sanat eğitiminin çeşitli alanlarına dokunduğunu ve disiplinler arası yaklaşımlar benimsediğini göstermektedir. Disiplin sayısının yüksek olduğu projeler, sanatsal ifade ve teknolojinin entegrasyonu gibi konulara vurgu yapmaktadır. Projelerin öncelikli amaçları, yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi (5 proje), İletişim becerilerinin geliştirilmesi (5 proje), sanatsal becerilerin ve teknoloji kullanımının geliştirilmesi (1 proje), zihinsel, fiziksel, dilsel, sosyal ve duygusal gelişimlerin desteklenmesi (1 proje) olarak dağılım göstermektedir. Yaratıcı düşünme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi, projelerin ana hedeflerinden biri olup, bu konudaki projelerin sayısı ve çeşitliliği, bu alanlara yönelik yüksek bir talep ve önem atfedildiğini göstermektedir. Projelerin oluşturulma tarihleri 2021 ile 2023 yılları arasında değişmektedir ve özellikle 2021 ve 2022 yılları en çok projenin oluşturulduğu bir dönem olarak öne çıkmaktadır. Bu, pandemi döneminde çevrimiçi ve uzaktan eğitim projelerine olan ilginin artmış olabileceğini gösterebilir. Pandeminin başlangıcı, öğretmenlerin ve öğrencilerin çevrimiçi platformlara ve Web 2.0 araçlarına adaptasyonunu artırmış olabilir. Ayrıca proje oluşturmaya dönük bilgi ve deneyimlerin artması sonucunda bu tarih aralıklarında projelerin hem Ulusal Kalite Etiketini hem de Avrupa Kalite Etiketini alarak kalite standartlarını yükselterek uluslararası düzeyde başarılı oldukları görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, Türkiye'nin paydaşı olduğu eTwinning sanat eğitimi projelerinin “Ulusal Kalite Etiketini ve Avrupa Kalite Etiketini alma durumları, ulusal ve uluslararası ortaklıkları, eğitim kademeleri (yaş grupları), üye sayıları, oluşturulma tarihleri, öncelikli amaçları ve ilişkili disiplin sayıları” gibi belirlenen değişkenler incelenerek, projelerin içerik ve kapsamını detaylı bir şekilde ortaya koymak hedeflenmiştir. Araştırmanın bulguları, sanat eğitimi projelerinin büyük bir kısmının erken yaş gruplarına yönelik olduğunu ve temel eğitim kademelerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Özellikle okul öncesi, ilkokul ve ortaokul düzeyinde projelerin sayısının fazla olması, sanat eğitimi çalışmalarının daha çok bu yaş gruplarına yönelik olduğunu ve lise düzeyindeki projelerin sayısının sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Lise öğrencilerine yönelik sanat eğitimi projelerinin azlığı, bu yaş grubuna yönelik daha fazla proje geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Projelerin “öncelikli amaçları” incelendiğinde genel olarak yaratıcılık, çevre bilinci, iletişim becerileri, sosyal beceriler, sanatsal beceriler gibi temaların öne çıktığı görülmüştür. Özellikle çevre bilinci ve yaratıcılığın geliştirilmesine yönelik projelerin sayıca fazla olması, sanat eğitiminin disiplinler arası bir yaklaşımla ele alındığını ve eğitimin yalnızca sanatsal becerilerle sınırlı kalmayıp çevresel ve sosyal sorumluluk gibi konuları da içerdiğini göstermektedir. Bunun yanı sıra, disiplinler arası yaklaşımın güçlü olduğu projelerde, öğrencilerin farklı alanlarda bilgi ve beceriler kazanarak çok yönlü bir eğitim deneyimi yaşadıkları anlaşılmaktadır.

“Ulusal Kalite Etiketleri ve Avrupa Kalite Etiketleri” almış projeler, kalite standartlarını karşıladıkları için özellikle dikkate değerdir. Bu projeler, sadece yerel düzeyde değil, uluslararası iş birliği içerisinde de sanat eğitimi alanında önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye’nin projelerdeki katkısı ve uluslararası iş birliği düzeyi, sanat eğitimi projelerinin daha geniş bir etki alanına sahip olmasına katkı sağlamaktadır. Özellikle Web 2.0 araçlarının kullanımının yaygınlaştığı pandemi döneminde, çevrim içi iş birliğinin artması ve projelerin bu dönemde daha fazla ortaya çıkması, eğitimin dijital dönüşüm sürecini de desteklemektedir.

eTwinning projelerindeki paydaş “üye sayılarının dağılımları” dikkate alındığında, Türkiye’nin diğer ülkelere kıyasla daha fazla sayıda üye ile projelere katılım sağladığı ve bu projelerde etkin bir rol üstlendiği görülmektedir. Türkiye’nin bu projelerdeki aktif katılımı, uluslararası iş birliği ve eğitim projelerine olan katkısını ortaya koymaktadır

Projeler, “oluşturulma tarihleri” açısından değerlendirildiğinde 2021 ve 2022 yılları, en fazla projenin ortaya çıktığı dönemler olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, pandemi sürecinde çevrimiçi ve uzaktan eğitime duyulan ihtiyacın arttığını ve öğretmenlerin bu süreçte dijital platformlara adaptasyonunun hızlandığını göstermektedir. Pandeminin başlangıcı, özellikle 2019 ve 2020 yıllarında çevrimiçi eğitimin yaygınlaşmasına neden olmuş, bu da proje geliştirme sürecinde bilgi ve deneyimlerin artmasına yol açmıştır. Bu bağlamda 2021, 2022 ve 2023 yıllarında yapılan projelerin hem Ulusal Kalite Etiketleri hem de Avrupa Kalite Etiketleri olarak ve kalite standartlarını yükselterek uluslararası düzeyde başarılı olduğu açıktır. Bu durum, pandeminin eğitimdeki dijital dönüşümü hızlandırdığı ve projelerin kalitesini olumlu yönde etkilediği bir dönüm noktasını işaret etmektedir.,

Araştırmanın sonuçlarına göre, sanat eğitimi projeleri öğrencilerin estetik, yaratıcı düşünme, çevre bilinci ve sosyal becerilerini geliştirme açısından önemli katkılar sunmaktadır. Ancak lise düzeyine yönelik projelerin sınırlı olması, bu alandaki eksikliği gidermek amacıyla lise öğrencilerine yönelik daha fazla projenin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, projelerin disiplinler arası yaklaşımla zenginleştirilmesi, öğrencilerin sanatı farklı perspektiflerle anlamalarını ve farklı alanlardaki becerilerini geliştirmelerini sağlayabilir. Sanat eğitiminin, bireylerin çok yönlü gelişimine katkı sunduğu ve eğitimde inovatif yaklaşımların uygulanmasına olanak tanıdığı bu projeler, uluslararası iş birliği ve dijital araçların etkin kullanımı ile daha da geliştirilebilir.

Araştırma sonuçlarına dayanarak, sanat eğitimi projelerinin etkisini artırmak ve gelecekteki çalışmaların kalitesini yükseltmek amacıyla çeşitli öneriler sunulabilir. Bu öneriler, MEB, öğretmenler, eTwinning platformu yürütücüleri ve araştırmacılar için rehberlik edici nitelikte olup, projelerin daha verimli ve etkili hale gelmesine katkı sağlayabilir. Millî Eğitim Bakanlığı’nın lise düzeyine yönelik projelere daha fazla odaklanması, özellikle temel eğitim kademelerindeki erken yaş gruplarına yönelik projelerin çeşitlendirilmesine katkı sağlayabilir. Öğretmenler, projelerde yer alarak deneyimlerini ve geri bildirimlerini paylaşmalı, böylece projelerin uygulama aşamasında karşılaşılan zorluklar ve başarılar hakkında bilgi edinilmelidir. eTwinning platformu yürütücüleri, projelerin etkililiğini artırmak amacıyla geri bildirim ve değerlendirme süreçlerini düzenli olarak yürütmeli, projelerin daha geniş yaş gruplarına hitap etmesi için teşvikler sağlamalıdır. Gelecekte yapılacak araştırmalarda, sanat eğitimi projelerinin etkililiğini ölçmek amacıyla öğrenci ve öğretmen görüşlerini içeren nitel ve deneysel çalışmalar yapılabilir. Bu tür çalışmalar, projelerin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemeye olanak tanıyabilir ve bu bulgulara dayalı olarak daha etkili projeler geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Bu öneriler, sanat eğitiminin dijital platformlar aracılığıyla daha etkili bir şekilde yaygınlaştırılmasına önemli katkılar sağlayabilir.

Kaynakça

- Alakuş, A. O., & Mercin, L. (2020). Ön söz. İçinde A. O. Alakuş & L. Mercin (Ed.), *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi* (5. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- European School Education Platform (ESEP). (t.y.a). *About eTwinning*. Erişim Tarihi: 13 Ağustos 2024, <https://school-education.ec.europa.eu/en/etwinning/about?prefLang=tr>
- European School Education Platform (ESEP). (t.y.b). *eTwinning for future teachers*. Erişim Tarihi: 18 Ağustos 2024, <https://school-education.ec.europa.eu/en/about/etwinning-future-teachers?prefLang=tr>
- European School Education Platform (ESEP). (t.y.c). *More information about the eTwinning European Prizes*. Erişim Tarihi: 30 Ağustos 2024, <https://school-education.ec.europa.eu/en/more-information-about-etwinning-european-prizes?prefLang=tr>
- European School Education Platform (ESEP). (t.y.d). *Projects*. Erişim Tarihi: 15 Ağustos 2024, https://school-education.ec.europa.eu/en/etwinning/projects?keywords=&f%5B0%5D=membership_countries%3ATürkiye
- Kırıçoğlu, O. T. (2002). *Sanatta eğitim görmek, öğrenmek, yaratmak* (2. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Lambert, V. A., & Lambert, C. E. (2013). Qualitative descriptive research: an acceptable design. *Pacific Rim International Journal of Nursing Research*, 16(4), 255–256. Retrieved from <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/PRIJNR/article/view/5805>
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2019). *eTwinning faaliyeti kitapçığı*. Erişim adresi: http://etwinning.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/03/eTwinning_Faaliyeti_Tanitim_Kitapçigi.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2022). *Adım adım eTwinning*. Erişim adresi: <http://etwinning.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/12/DergiEkim2021.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2024a). *Yenilik ve eğitim*. Erişim adresi: http://etwinning.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2024/01/2023-2024-Yenilik-ve-Egitim_mobil.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2024b, 21 Mart). eTwinning faaliyetlerinde Türkiye 44 ülke içinde 1. sırada yer alıyor. <https://www.meb.gov.tr/etwinning-faaliyetlerinde-turkiye-44-ulke-icinde-1-sirada-yer-alıyor/haber/33129/tr>
- National Art Education Association (NAEA). (2016). *Learning in a visual age: the critical importance of visual arts education*. Erişim tarihi: 20 Ağustos 2024, <https://www.arteducators.org/advocacy-policy/learning-in-a-visual-age>
- Patton. M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. baskı). Seçkin Yayıncılık.